

JURIDISKA FAKULTETEN

vid Lunds universitet

Sami Oujlouq Forss

Varför det ena men inte det andra?

En undersökning om koranbränningar och förnekelsegärningar på rättsligt likvärdiga grunder kan utgöra hets mot folkgrupp

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet

15 högskolepoäng

Handledare: Ulf Linderfalk

Vårterminen 2024

Innehåll

SUMMARY	4
SAMMANFATTNING	6
FÖRKORTNINGAR OCH FÖRKLARINGAR.....	8
1. INLEDNING.....	9
1.1. Syfte och frågeställning.....	9
1.2. Avgränsningar	9
1.3. Metod och material	10
1.4. Forskningsläge	11
1.5. Disposition	11
2. RÄTTSLIG UTGÅNGSPUNKT	13
2.1 Alla människors lika värde	13
2.2 Artikel 10 EKMR	14
2.3 Artikel 17 EKMR	14
2.4 Regeringsformen	15
2.5 Hets mot folkgrupp.....	15
2.5.1 - Rekvisitens innebörd.....	16
3. KORANBRÄNNINGAR	20
3.1 Bakgrund	20
3.2 Efterspelet av koranbränningarna.....	20
3.3 Kan koranbränningar utgöra hets mot folkgrupp?	21
3.3.1 NJA 1982 s 128 - Skylten vid campingplatsen	22
3.3.2 NJA 1996 s 577 - Nazistmärkena.....	22
3.3.3 NJA 2006 s 467 - Flygbladen på skolan.....	22
3.3.4 NJA 2020 s 1083 - Kommentaren i Facebookgruppen	23
3.3.5 E.S. v. Austria	24
3.4 - Sammanfattande ståndpunkt	24
4. FÖRNEKELSEGÄRNINGAR	26
4.1 Bakgrund	26
4.2 En kommitté tillsätts.....	26
4.3 Regeringens lagförslag	27

4.3.1 - Särskilt straffansvar för förnekelse av förintelsen och vissa andra brott. 27	
4.4 Utgör förnekelsegärningar hets mot folkgrupp?	28
4.4.1 Garaudy v. France	29
4.4.2 Perinçek v. Switzerland.....	30
4.5 Sammanfattande ståndpunkt.....	30
5. ANALYS.....	33
KÄLLFÖRTECKNING	36

Summary

Sweden received a letter of formal notice from the European Commission in February 2021, wherein the Commission's stance was that Swedish legislation had not been correctly implemented in relation to the Council Framework Decision 2008/913/JHA of 28 November 2008 on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal law. The result following this notice was a government bill proposing an extension of the crime of agitation against ethnic group under Chapter 16, Section 8 of the Swedish Penal Code to include, among other things, statements involving public condoning, denying or grossly trivialising crimes of genocide (in the following: acts of genocide denial).

The purpose of this thesis has been to clarify why the crime of agitation against ethnic group was specified to include acts of genocide denial but not acts of Quran desecration. The purpose was fulfilled by investigating whether either act already constitutes agitation against ethnic group by case law, and then clarifying what the legal considerations may have been for the legislative proposal.

The thesis examines, through the legal dogmatic method, the applicable law in relation to each offense. The result of this examination is that the existing case law is relatively generous in the interpretation of what is to be classified as targeted contempt according to the requirement in Chapter 16, Section 8 of the Swedish Penal Code.

My conclusion is that there is strong support for interpreting each act as agitation against ethnic group. This is primarily due to an established presumption rule for Article 17 of the European Convention on Human Rights (ECHR), which stipulates that acts of genocide denial are presumed to constitute threat and antisemitism and therefore do not enjoy the protection of freedom of expression under Article 10 of the ECHR. There are also cases from the Swedish Supreme Court that clarifies that great attention should be given to how an act is perceived by the audience, which has, among other

aspects, contributed to my affirmative answer to the question of whether each act should constitute agitation against ethnic group in accordance with Chapter 16, Section 8 of the Swedish Penal Code.

Regarding the specification of the legal provision, I have also noted that the potential motive behind the legislative proposal has been a certain fear of infringement proceedings under Article 258 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU), and thus the genuineness of the legislative proposal has been questioned. Along with this questioning, I have also highlighted the possible motives for the lack of independent initiative, which I have concretized to the belief that the legislator was acting in good faith, assuming that the existing legislation already provided adequate protection for each act. My thesis is supported in this respect by my answer to the initial question of whether each act should constitute agitation against ethnic group, where my conclusion has been affirmative.

Sammanfattning

I februari 2021 mottog Sverige en formell underrättelse från EU-kommissionen, där kommissionens hållning var att den svenska lagstiftningen inte implementerats korrekt i förhållande till Rådets rambeslut 2008/913/RIF av den 28 november 2008 om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen (rasismrambeslutet). Underrättelsen resulterade i en proposition med förslag om att utvidga brottet hets mot folkgrupp i 16 kap 8 § Brottsbalken (BrB) till att bl.a. omfatta uttalanden som består i offentligt urskuldande av bl.a. folkmord (i det följande: förnekelsegärningar).

Syftet med uppsatsen har varit att klargöra varför lagstiftaren valt att specificera brottet hets mot folkgrupp till att omfatta förnekelsegärningar men inte koranbränningar, Med koranbränningar har jag i uppsatsen utgått ifrån de uppmärksammade koranbränningarna som Rasmus Paludan vidtog under år 2022. Syftet har uppnåtts genom att utreda frågan huruvida respektive gärning (dvs. förnekelsegärning och koranbränningar) kan betraktas som hets mot folkgrupp sett till gällande rättspraxis och sedan klargöra vilka rättsliga överväganden som föranlett det presenterade lagförslaget. I uppsatsen undersöks gällande rätt i förhållande till respektive gärning genom tillämpning av rättsdogmatisk metod. Undersökningen utmynnar i ett konstaterade om att rättspraxis ger uttryck för en extensiv tolkning av vad som anses utgöra en riktad missaktning enligt rekvisitet i 16 kap. 8 § BrB.

Min slutsats är att det finns ett starkt stöd för respektive gärning att tolkas som hets mot folkgrupp. Detta främst mot bakgrund av en etablerad presumptionsregel för artikel 17 EKMR som innebär att förintelseförnekelse presumeras utgöra hot och antisemitism och således inte omfattas av yttrandefriheten i artikel 10 EKMR. Det finns även fall från Högsta domstolen som klargör att central betydelse ska tillmätas i fråga om hur en gärning uppfattas av åhörarna, vilket har bidragit till mitt jakande svar på frågan om respektive gärning ska utgöra hets mot folkgrupp enligt 16 kap 8 § BrB.

I förhållande till denna specificering av lagrummet har jag även kunnat konstatera att motiven till lagförslaget har varit en viss rädsla för en fördragsbrottstalan enligt artikel 258 FEUF och därav har även genuiniteten bakom lagförslaget ifrågasatts. I förening med detta ifrågasättande har jag även belyst de tänkbara motiven till frånvaron av eget initiativtagande som jag konkretiserat till att lagstiftaren varit i god tro om att den befintliga lagstiftningen redan tillhandahållit ett adekvat skydd för respektive gärning. Min tes styrks i detta hänseende på grundval av mitt svar på den initiala frågeställningen om respektive gärning ska utgöra hets mot folkgrupp.

Förkortningar och förklaringar

HD	Högsta domstolen
ED	Europadomstolen
BrB	Brottsbalk (1962:700)
Förnekelsegärning	Samlingsnamn som används för offentligt förnekande, urskuldande eller förringande av ett folkmord
Koranbränning	Samlingsnamn som används för offentligt brännande av en koran
EKMR	Den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen)
Rasismrambeslutet	Rådets rambeslut 2008/913/RIF av den 28 november 2008 om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen

1. Inledning

1.1. Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att på ett övergripande plan undersöka gällande rätt beträffande brottet hets mot folkgrupp. Därvid analyseras vilka överväganden som föranleder en precisering av förnekelsegärningars rättsliga karaktär, när en sådan precisering ansetts onödig beträffande koranbränningar.

För att uppfylla uppsatsens syfte har jag valt att utreda och besvara följande två frågeställningar:

Fråga 1: kan förnekelsegärningar och koranbränningar på rättsligt likvärdiga grunder utgöra hets mot folkgrupp?

Fråga 2: vilka rättsliga överväganden föranleder att lagstiftaren avser ändring för den ena gärningens brottsliga karaktär men inte för den andra?

Den första frågan tjänar till uppsatsens syfte genom att klargöra hur gällande rätt förhåller sig till respektive gärning och om dessa gärningar de facto redan har rättssystemets skydd. Den andra frågan vill jag kategorisera som en mer analyserande fråga som besvaras utifrån dragen slutsats på den första frågan och följaktligen ta fasta på de tänkbara rättsliga eller rättspolitiska orsakerna som föranlett ändringen.

1.2. Avgränsningar

Jag har valt att inte beröra Yttrandefrihetsgrundlagen eller Tryckfrihetsförordningen då dessa regler främst syftar till att skydda vissa typer av medium och således inte ger någon materiell skillnad i förhållande till frågeställningarna.

Vidare har jag valt att inte närmare beröra andra brott som kan aktualiseras vid brottet hets mot folkgrupp som t.ex. olaga hot i 4 kap 5 § BrB eller förolämpning i 5 kap 3 § BrB, utan behandlingen kommer strikt hålla sig till brottet hets mot folkgrupp i 16 kap 8 § BrB. Det ska i detta sammanhang

nämnas att även Ordningslagen¹ för svenskt vidkommande har blivit ett intressant regelverk att undersöka beträffande möjligheten att inskränka möjligheterna till yttranden i offentliga sammankomster. Inom ramen för denna uppsats kommer det emellertid inte att finnas utrymme att beröra ordningslagens materiella innehåll och därav inte behandlas i någon vidare mån.

Beträffande EU-rättsliga regelverk och andra internationella konventioner har jag valt att huvudsakligen beröra artiklarna 10 och 17 EKMR då det är främst dessa artiklar som ter sig mest relevanta i förhållande till frågeställningarna.

I förhållande till den aktuella propositionen och dess förslag på specificering i brottet hets mot folkgrupp har jag valt att inte beröra målsägandefrågan och eventuell problematik i förhållande lagstiftningssystematiken då jag anser att det inte föranleder väsentlig skillnad i min analys i förhållande till frågeställningarna.

Sist men inte minst vill jag klarlägga för läsaren att jag i denna uppsats inte har för avsikt att avgöra huruvida någondera gärning innebär en yttrandefrihetskränkning i förhållande till 2 kap 1 § 1st 1p RF.

1.3. Metod och material

Uppsatsen utgår ifrån att undersöka frågeställningarna utifrån en rättsdogmatisk metod som går ut på att lösa en juridisk problemfrågeställning genom att undersöka och besvara frågan mot bakgrund av befintliga och relevanta rättskällor.² I och med att denna uppsats i mångt och mycket har till syfte att klarlägga och tolka gällande rätt så har - utöver lagtext - förarbeten och rättspraxis från HD och ED blivit av central betydelse.

I och med att uppsatsämnets frågeställningar medför en slags komparation mellan två olika gärningar som än idag är mycket sparsamt prövade i Sverige så är den juridiska doktrinen knapphändig. I frågan om förnekelsegär-

---

¹ SFS 1993:1617

² se Kleineman (2018) s. 21.

ningar har viss inspiration hämtats ur jur.dr. Karolina Stenlunds artikel i Svensk juristtidning³ och i frågan om koranbränningar har f.d. justitieråd Göran Lambertz artikel i Svensk juristtidning använts i samma inspirations-syfte.⁴ Även litteratur av Hans-Olof Sandén har använts i de delar av uppsatsen där detta tjänat ett relevant syfte.

1.4. Forskningsläge

Än så länge är forskningsläget i förhållande till frågeställningarna mer eller mindre obefintlig, det finns således ingen forskning som har behandlat frågan om koranbränningar och förnekelsegärningar är att anses som likvärdiga gärningar. Dock ska det nämnas att gärningarna separat har fått viss behandling i den juridiska litteraturen. Som nämnts ovan har t.ex. f.d. justitieråd Göran Lambertz utrett koranbränning som gärning och denna slutsats har även ifrågasatts av andra skribenter som t.ex. Johannes Norrman i Svensk juristtidning.⁵ Ifråga om förnekelsegärningar har jag inte lyckats hitta en juridisk avhandling som berör gärningen i förhållande till hets mot folkgrupp, vilket för mig förefaller sig väldigt märkligt då förnekelsegärningar som sådana är ett väldigt gammalt begrepp som blivit föremål för prövning i diverse instanser sedan andra världskriget.

1.5. Disposition

Det är ingen hemlighet att frågeställningen aktualiserar en bred undersökning och jag har således utifrån min bästa förmåga försökt dela in uppsatsen så kronologiskt och pedagogiskt som möjligt.

I avsnitt två presenterar jag de rättsliga utgångspunkterna där jag ämnar klarlägga för läsaren vilka rättsliga regelverk som är av relevans och vad dess innehåll är. Därefter presenterar och avhandlar jag koranbränningar i

---

³ Se Stenlund (2023) s. 888.

⁴ Se Lambertz (2023) s. 312.

⁵ Se Norrman (2023) s. 693.

avsnitt tre. Där vill jag inledningsvis ge läsaren en förståelse för vilken specifik gärning som är föremål för behandling och om denna gärning kan betraktas som hets mot folkgrupp sett till den praxis som etablerats. I det efterföljande avsnitt fyra kommer jag presentera det nya lagförslaget i all korthet för att sedan se över huruvida den föreslagna gärningen, dvs. förnekelsegärningar, har stöd i befintlig praxis och om denna gärning redan är att betraktas som hets mot folkgrupp.

Här vill jag göra läsaren uppmärksam på att det i avsnitt tre och fyra kommer göras en löpande analys i förhållande till frågeställning ett. Denna analys kommer att göras under båda gärningarna under rubriceringen ”Sammanfattande ståndpunkt” i respektive avsnitt. De ståndpunkter som framförs där ska som utgångspunkt uppfattas som mina egna om det inte tydligt framgår annat.

I det femte och sista avsnittet vill jag nå min slutsats i förhållande till syftet som presenterats ovan och klargöra vad min tes är om vilka rättsliga överväganden som kan vara grunden till ändring för den ena gärningens brottsliga karaktär men inte för den andra. Här ämnar jag alltså att i huvudsak analysera frågeställning två.

2. Rättslig utgångspunkt

2.1 Alla människors lika värde

Det kan betraktas som en självklarhet när man refererar till att alla människor har lika värde och att varje individ förtjänar att bli bemött och respekterad på ett likvärdigt sett, i synnerhet när individen är föremål för ett maktutövande av staten. Ett sådant allmänt stadgande om människors lika värde finns i 1 kap 2 § 1st RF där lydelsen ger intryck av att den offentliga makten har en skyldighet att utöva makten på ett rättvist sätt mot alla människor. Dock måste det i sammanhanget tas med att nyssnämnda paragraf enbart är ett s.k. målsättningsstadgande som främst tjänar till att ange mål för samhällsutvecklingen och hur statsmakten ska handla.⁶ Trots att detta är att anse som ett målsättningsstadgande så korresponderar bestämmelsen väl med diverse antagna rättsakter där det stipulerats att alla människor ska respekteras för deras lika värde och rättigheter⁷ samt att Sverige som stat - genom sitt medlemskap i EU - ska garantera allas likhet inför lagen.⁸

Dessa allmänna utgångspunkter är inte ämnade att i detalj undersökas och hur de kommer till uttryck i sakprövningen eller hur de materialiseras i rättstillämpningen i Sverige eller EU. Men trots detta gör läsaren rätt i att ändå hålla fast vid detta perspektiv vid genomläsning av denna uppsats då det kommer ge anledning att i viss mån ifrågasätta hur Sverige handlat och handlar i förhållande till problemfrågeställningen.

---

⁶ Se prop. 1973:90 s. 194 f. ; Eka (2016) s. 368 f.

⁷ Internationell konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, Bindande för svenskt vidkommande sedan 3/1/1976 genom SÖ 1971:41

⁸ se artikel 20 Europeiska Unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (2012/C 326/02)

2.2 Artikel 10 EKMR

Sedan 1998 gäller EKMR som lag i Sverige.⁹ Genom antagandet av EKMR som lag möjliggjordes ett skydd för bl.a. yttrandefrihet i artikel 10.1 EKMR. I denna artikel stadgas att var och en har rätt till yttrandefrihet inbegripet åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan inblandning av offentliga myndigheter. I artikel 10.2 benämns möjligheter att inskränka denna rättighet. Kraven som uppställs är att sådana formföreskrifter, villkor, inskränkningar eller straffpåföljder ska vara föreskrivna i lag och ska i ett demokratiskt samhälle vara nödvändiga med hänsyn till statens säkerhet, till den territoriella integriteten eller den allmänna säkerheten, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller för annans goda namn och rykte eller rättigheter, för att förhindra att förtroliga underrättelser sprids eller för att upprätthålla domstolarnas auktoritet och opartiskhet.

2.3 Artikel 17 EKMR

En viktig artikel att hålla i åtanke är artikel 17 EKMR som stadgar att ingenting i EKMR får tolkas så att det medför en rätt för någon stat, grupp eller person att bedriva verksamhet eller utföra handling som syftar till att utplåna någon av de fri- och rättigheter som angetts i konventionen eller till att inskränka dem i större utsträckning än vad som där medgetts. Denna artikel anger alltså en slags ram för hur vidsträckt artiklarna ska tolkas eller tillämpas och är ett skyddsnet för bl.a. konventionens beaktandesatser och de idéer och värden som konventionen vilar på.¹⁰ Artikel 17 EKMR är speciell på det viset att den enbart utgör en tolkningsbestämmelse som syftar till att hindra missbruk av de konventionsskyddade rättigheterna och har således inte en självständig betydelse.¹¹

---

⁹ Se SFS 1994:1219.

¹⁰ Se SOU 2023:17 s 125.

¹¹ Se Ehrenkrona (1994:1219) Artikel 17 EKMR, Karnov 2024-05-17.

Det ska i detta sammanhang nämnas att skyddet enligt EKMR ska tillmätas en stark betydelse då det har stadgats i 2 kap 19 § RF att lag inte får meddelas i strid med EKMR.

2.4 Regeringsformen

I Sverige har man valt att främja och förespråka en bred yttrandefrihet och byggt upp det demokratiska samhället vi har idag på grundval av denna yttrandefrihet.¹² Denna frihet tar sig i uttryck i 2 kap 1 § 1st 1p RF där det stadgats att yttrandefriheten är en frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Det finns alltså en allmän utgångspunkt att varje person har rätt att uttrycka åsikter, tankar och känslor utan hot om repressalier från statens sida. Det finns dock möjlighet att begränsa denna yttrandefrihet enligt 2 kap 20 § RF under förutsättning att man håller sig till kriterierna i 2 kap 21 och 23 §§ RF. De allmänna kriterierna man har att förhålla sig till är t.ex. att begränsningarna ska vara godtagbara i ett demokratiskt samhälle och inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till dess ändamål som föranlett begränsningen. Dessa allmänna krav kompletteras av specifika krav som gäller just vid en yttrandefrihetsbegränsning, nämligen att begränsningen ska föregås med hänsyn till bl.a. rikets säkerhet, folkförsörjningen, allmän ordning och säkerhet, enskildas anseend och privatlivets helgd.

2.5 Hets mot folkgrupp

Ett typiskt brott som kommit att växa fram genom ovannämnda begränsningsmöjlighet¹³ av yttrandefriheten är brottet hets mot folkgrupp i 16 kap 8 § BrB. Rekvisiten som ska uppfyllas för att en person ska göra sig skyldig till hets mot folkgrupp enligt 16 kap 8 § BrB är att personen, med uppsåt, ska:

---

¹² Interpellation 2022/23:314 'Koranbränningar och svensk yttrandefrihet', Richard Jomshof (SD).

¹³ Se avsnitt 2.4

1. i ett meddelande som sprids
2. hota eller uttrycka missaktning
3. för en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer
4. med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning, eller könsöverskridande identitet eller uttryck.

Inom ramen för denna kandidatuppsats vill jag dock poängtera att det är omöjligt att täcka alla aspekter av lagrummets rekvisit då detta lagrum är föremål för konstant debatt, men i pedagogiskt syfte vill jag ändå göra läsaren införstådd i hur vidsträckt lagrummet de facto är och därav vill jag med hjälp av etablerad praxis i lite närmare detalj beröra de olika rekvisiten separat. Observera att beskrivningen nedan ska betraktas som illustrativ och ska inte uppfattas som en uttömmande redogörelse för rekvisitens totala innebörd. Vidare väljer jag medvetet att inte beröra punkten 4 då jag anser att den till sin utformning redan ger en tillräckligt illustrativ bild av rekvisitets omfång i sammanhanget.

2.5.1 - Rekvisitens innebörd

2.5.1.1 Uttalande eller annat meddelande

I lagrummet kan utläsas att det ska vara fråga om ett uttalande eller ett annat meddelande som sprids. Inom ramen för rekvisitets första del, uttalande, så får det anses som allmänt vedertaget att både muntliga och skriftliga framställningar faller in under rekvisitets tillämpningsområde.¹⁴ Det har även konstaterats att även t.ex. åtbörder eller framställningar i bild som i sig inte kan uppfattas som skrift faller in under bestämmelsens tillämpningsområde.¹⁵ Detta rekvisits övriga innebörd, dvs. annat meddelande, har aktualiserats i praxis där det t.ex. slagits fast att ett emblem på en

---

¹⁴ Se Prop. 1970:87 s 37.

¹⁵ Ibid. s. 37.

jacka kan utgöra ett meddelande och således betraktas som indirekt riktande av en åsikt.¹⁶

2.5.1.2 Spridning

Spridningsrekvisitet är relativt oproblematiskt i detta sammanhang men det ska nämnas att meddelandet som utgångspunkt måste ha spritts till den grad att den lämnat den privata sfären för att träffas av det straffbara området. Den privata sfären kan exemplifieras med en situation där ett meddelande som sprids till en nära anhörig är inom nämnda sfär och således inte ett meddelande som ska anses som spritt.¹⁷ Hur man når kravet på spridning är dock inte helt klart men HD har i vart fall slagit fast att det ska vara frågan om en spridning till fler än ett fåtal personer, dock ger HD ingen närmare vägledning hur ett fåtal personer ska definieras men man har i vart fall summerat att ett meddelande som riktats mot och/eller hörts av tre personer är under tröskeln för rekvisitets tillämpning.¹⁸

2.5.1.3 Hot eller missaktning

Det har lyfts fram att rekvisitet hot - inom ramen för hets mot folkgrupp - ska tolkas enligt ”gängse språkbruk” och ska således inte förknippas med rekvisitet hot i brottet olaga hot enligt 4 kap 5 § BrB.¹⁹

Missaktning har ingen klagjord definition, men det finns en uppfattning som menar att det räcker att ett uttalande om t.ex. en viss folkgrupp är nedsättande för gruppens anseende för att det ska betraktas som missaktning.²⁰ Även uttalanden som innebär att en viss ras eller folkgrupp förlöjligas anses praktiskt sett alltid falla in under rekvisitets tillämpningsområde.²¹ Beträffande

---

¹⁶ se NJA 1996 s 577 ; Avsnitt 3.3.2. nedan.

¹⁷ Se Prop 1986/87:151 s. 109

¹⁸ Se NJA 1999 s. 702.

¹⁹ Se Bäcklund m.fl., Brottsbalken (24 nov. 2023, JUNO) kommentaren till 16 kap 8 § under rubriken Hota

²⁰ Ibid. under rubriken Uttrycka missaktning.

²¹ Ibid. under rubriken Uttrycka missaktning.

missaktning är det viktigt att ha med sig att inte enbart en direkt riktad missaktning är föremål för tillämpning av rekvisitet utan även en indirekt riktad missaktning faller in under tillämpningsområdet.²² Istället för indirekt missaktning kan man använda sig av orden indirekt åsiktsyttring, vilket kan bestå i att bära ett visst emblem om emblemet otvetydigt ger sken av att vara en missaktning mot en folkgrupp.²³ Min egen tolkning av den huvudsakliga skillnaden mellan indirekt och direkt missaktning är att man vid en indirekt missaktning inte verbaliserar sin åsikt direkt mot eller om folkgruppen, utan istället förmedlar åsikten som indirekt kan knytas till missaktningen. Exempelvis kan en person genom att ha på sig en tröja med en bild på ett hakkors ge uttryck för stark sympati för nazismen och därmed en missaktning mot bl.a. judar som folkgrupp (sett till förintelsen som historisk händelse) utan att verbalt eller i skrift rikta missaktning mot folkgruppen ifråga.

För att återgå från min egna tolkning av rekvisitet i lagrummet till den rent deskriptiva delen så vill jag framhålla en viktig aspekt av rekvisitet missaktning. Det har framhållits i förarbetena att uttrycket måste tolkas med viss försiktighet och att inte alla uttalanden av nedsättande eller förnedrande karaktär ska rymmas in under rekvisitet.²⁴ Det krävs nämligen utöver detta att det är fullt klart att ett uttalande överskrider gränsen för en saklig och vederhäftig diskussion rörande folkgruppen i fråga.²⁵

2.5.1.4 Folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer

Detta rekvisit har till sitt syfte att utmärka vad som de facto utgör bestämmelsens skyddsobjekt och således vilket rättsligt subjekt som kan bli föremål för en missaktning. Det framgår av förarbetena att lagrummet i sig inte är till för att skydda enskilda identifierbara individer i en folkgrupp utan folkgruppen som ett kollektiv, vilket således styrker att brottet hets mot

---

²² Se NJA 1996 s 597 ; NJA 1982 s 128.

²³ Se Sandén (2018) s. 81 f.

²⁴ Se NJA 1996 s. 577 (skiljaktig mening Gregow).

²⁵ Ibid.

folkgrupp inte är ett s.k. målsägandebrott.²⁶ HD klargjorde även detta i ett mål där Scientologikyrkan hade stämt en person H för att i tryckt skrift gjort uttalanden som innefattade hets mot folkgrupp. HD förklarade i målet att brottet hets mot folkgrupp inte är till för att skydda enskilda, utan är till för att skydda folkgrupper och att det därav inte är möjligt att inneha en status som målsägande i en rättegång om hets mot folkgrupp.²⁷ I övrigt ska det framhållas att tillämpningsområdet beträffande vilka olika folkgrupper eller andra grupper är relativt brett. Det har i förarbetena uttalats om att i princip alla typer av grupper omfattas så länge det finns en gemensam egenskap eller liknande grund som kränkningen anspelar sig på, här har det lyfts fram att t.ex. gruppen ”invandrare” kan ges status som ”en annan sådan folkgrupp”.²⁸ Det ska även nämnas att HD klargjort att folkgruppen muslimer omfattas av rekvisitet folkgrupp och därmed tolkar jag det som klarlagt att t.ex. judar kan kvalificeras in under samma rekvisit.²⁹

---

²⁶ Se Prop. 1981/82:58 s. 44.

²⁷ Se NJA 1978 s. 3.

²⁸ Se Prop. 2001/02:59 s. 23.

²⁹ Se NJA 2020 s. 1083.

3. Koranbränningar

3.1 Bakgrund

År 2020 kan sägas vara startskottet för den massiva mediala uppmärksamheten som, än idag, riktas mot Sverige med anledning av Rasmus Paludans koranbränningar i Sverige. Våren 2022, i samband med riksdagsvalet, reste Paludan runtom i Sverige för att sprida sitt politiska budskap genom att bränna koranen och muntligen meddela åhörarna om sin bild och åsikt om islam. Dessa gärningar ledde till en milt sagt stark åsikt hos åhörarna och tumult utbröt, vilket senare kom att benämnas som påskupploppen.³⁰

3.2 Efterspelet av koranbränningarna

Med anledning av koranbränningarna ökade det internationella trycket och hotbilden mot Sverige så markant att Polismyndigheten valde att neka flertalet sammankomster som hade till sitt syfte att bränna koranen, detta till följd av det ökade attentatshotet mot Sverige med hänvisning till 2 kap 10 § ordningslagen.³¹ Detta beslut är något som senare kom att upphävas av Förvaltningsrätten i Stockholm, trots att förvaltningsrätten ifråga tagit del av säkerhetspolisens bedömning om att koranbränningarna kunde leda till ökat terrorhot mot Sverige i framtiden.³² Polismyndigheten överklagade till Kammarrätten i Stockholm som gick på förvaltningsrättens linje och bortsåg helt från risken för terrorattentat mot Sverige och anförde att Polismyndighetens resonemang bakom nekandet inte har en tydlig koppling till sammankomsten eller dess omgivning.³³ Säkerhetspolisen beslutade i augusti 2023 att öka terrorhotsnivån från ”förhöjt hot” till ”högt hot” med anled-

---

³⁰ SVT 'Koranbränningarna på 60 sekunder' < <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/koranbranningarna-pa-60-sekunder> > (Besökt 2024-05-05)

³¹ Se Polismyndighetens beslut 2023-02-08 i ärende A064.106/2023.

³² Se Förvaltningsrätten i Stockholm dom 2023-04-04 i mål nr. 2741-23.

³³ Se Kammarrätten i Stockholm dom 2023-06-12 i mål nr. 2079-23.

ning av en successivt ändrad hotbild mot Sverige.³⁴ Det har senare konstaterats att koranbränningarna i kombination med desinformation om Sverige till omvärlden var en av anledningarna till att terrorhotet ökade mot Sverige.³⁵

Trots den ökade terrornivån mot Sverige och generellt kaos i debatten kring koranbränningar och dess förhållning till dels hets mot folkgrupp, dels yttrandefrihet så stod regeringen fast vid sin hållning och menade att Sverige inte behöver vidta någon åtgärd i nuläget och att den reglering som finns till skydd för olika folkgrupper är tillräcklig.³⁶

3.3 Kan koranbränningar utgöra hets mot folkgrupp?

Inledningsvis ska det bemärkas att det inte finns något rättsfall som berör frågan om koranbränning som gärning i förhållande till hets mot folkgrupp. Bortsett från denna frånvaro, kan viss vägledning ändå hämtas ur den befintliga rättspraxisen som, enligt min uppfattning, ger sken av att vara generös i tolkning av vilka gärningar som kan falla in under hets mot folkgrupp och därmed även ge stöd för att koranbränningar - vid en eventuell framtida prövning - hade kvalificerats in under bestämmelsen hets mot folkgrupp. Med de följande rättsfallpresentationerna ämnar jag belysa vad som de facto krävs för en fällande dom, vilket i ett senare skede kan ge stöd för uppfattningen att koranbränningar är att anses som hets mot folkgrupp.

---

³⁴ Säkerhetspolisen, 'Höjning av terrorhotnivån till högt hot' < <https://www.sakerhetspolisen.se/ovriga-sidor/nyheter/nyheter/2023-08-17-hojning-av-terrorhotnivån-till-hogt-hot.html> > (besökt 2024-05-10)

³⁵ Säkerhetspolisen 'Ett högre och mer komplext terrorhot' < <https://sakerhetspolisen.se/om-sakerhetspolisen/publikationer/sakerhetspolisens-arsberattelse/sakerhetspolisen-2023-2024/allvarligt-lage/ett-hogre-och-mer-komplext-terrorhot.html> > (besökt 2024-05-10)

³⁶ Interpellation 2022/23:314 'Koranbränningar och svensk yttrandefrihet', Richard Jomshof (SD).

3.3.1 NJA 1982 s 128 - Skylten vid campingplatsen

I förevarande fall dömdes en campingägare för hets mot folkgrupp genom en handling som bestod i att sätta upp en skylt på en campingplats där budskapet var att "zigenare" ej fick beträda campingplatsen, skylten var uppsatt i ett dygn. Här framhöll HD att skylten i sig inte riktade något kränkande omdöme om "zigenare" i sig men trots detta fann domstolen att förbudet var riktat till "zigenare" överlag och att skylten uttryckte ett indirekt omdöme om "zigenares" egenskaper och uppträdande i en negativ bemärkelse och därav ansågs det nedsättande för folkgruppens anseende.

3.3.2 NJA 1996 s 577 - Nazistmärkena

I detta fall fälldes en person för hets mot folkgrupp genom en handling som bestod i att bära vissa märken på sin jacka som gav upphov till indirekt missaktning mot andra folkgrupper än den nordiska. Märken som bars på jackan var främst den nationalsocialistiska örnen samt lagerkransen som starkt förknippas med Nazityskland under andra världskriget. Viktigt i sammanhanget är att personen de facto dömdes för hets mot folkgrupp pga att märkena i sig gav uttryck för en slags rasöverlägenhet, vilket är en viktig spänning eftersom HD helt klart bortser från själva kravet på att missaktningen ska vara riktad - antingen direkt eller indirekt - gentemot en folkgrupp. Detta ger således intrycket att ett uttalande som innebär en indirekt åsiktsyttring som anspelar på rasöverlägenhet de facto kan göra hets mot folkgrupp.³⁷

3.3.3 NJA 2006 s 467 - Flygbladen på skolan

I förevarande fall dömdes 4 personer för spridning av flygblad som innehöll nedsättande uttalande om homosexuella. HD framhävde i sina domskäl att en viktig utgångspunkt i prövningen bör vara hur en mottagare av flygbladet (dvs. meddelandet) haft anledning att uppfatta texten. Den andra viktiga utgångspunkten som HD belyser är avsikten från gärningsmännen att initiera till debatt av allmänt intresse, nämligen skolundervisningens objektivitet.

---

³⁷ Se NJA 1996 s. 577 (skiljaktig mening Gregow).

HD refererar till en del praxis från ED i domen som belyser viktigheten av att beakta proportionalitet mellan yttrandefriheten och den folkgrupp som kan komma att bli kränkt och HD fastslår slutligen att flygbladen utformats på ett sätt som varit kränkande och nedsättande för gruppen homosexuella och således i strid med plikten i artikel 10 EKMR att så långt som möjligt undvika uttalanden som är omotiverat kränkande för andra. HD accepterar inte de tilltalades argument om att flygbladen skulle betraktas som en uppmaning till allmän debatt och därigenom betraktas som inom gränsen för saklig och vederhäftig diskussion. Detta principiella ställningstagande från HD illustrerar en gräns över vad som är att betraktas som en saklig och vederhäftig diskussion.

De dömda personerna tog ärendet vidare till ED där de påstodde att de skulle frias med hänvisning till att domen meddelats i strid med deras yttrandefrihet enligt artikel 10 EKMR. ED friade emellertid Sverige i målet och därav var inte domen meddelad i strid med EKMR.³⁸

3.3.4 NJA 2020 s 1083 - Kommentaren i Facebookgruppen

Detta mål handlar om ett uttalande riktat mot en enskild person i en Facebook-grupp. Uttalandet bestod av orden ”äckliga muslimjävel” och gjordes i ett inlägg som länkade till en artikel som handlade om en påstådd hedersrelaterad våldtäkt utförd av en man av utländsk härkomst. HD lyfter fram att det är av central betydelse hur en mottagare har haft anledning att uppfatta innehållet och knyter an till rättsfallet som följer ovan.³⁹ I detta fall ansåg HD att mannen ska fällas för brottet hets mot folkgrupp då kommentaren, dels riktades mot gärningsmannen i artikeln men också pga risken för okontrollerad spridning av kommentaren och dess tillgänglighet för mottagande av en obestämd krets av personer.

---

³⁸ Vejdeland and others v. Sweden, no. 1813/07, ECHR 2012.

³⁹ Se avsnitt 3.3.3 ; NJA 2006 s. 467.

3.3.5 E.S. v. Austria

Målet handlade det om ett uttalande som gjorts av en person som bl.a. insinuerade att profeten Muhammed idkade och förespråkade samlag med minderåriga barn och att Muhammed således är en brottslig individ som inte ska betraktas som ett eftersträvansvärt exempel för andra personer i samhället. Vidare faller personen omdömen som består i att kritisera koranens innehåll och menar att det är påkallat från tolkning av koranen att samlag med minderåriga barn är accepterat.

ED framhåller i domen att uttalanden högst troligen framkallat en omotiverad provokation hos muslimer samt att uttalandena i sig inte medfört ett objektiskt bidrag till den allmänna debatten om barngiftermål och snarare ville generalisera utan någon faktiskt grund för uttalandet.⁴⁰ ED konstaterar således i domen att Österrike - genom sin nationella lagstiftning - inte handlat i strid med EKMR när de frihetsberövade sökande.

3.4 - Sammanfattande ståndpunkt

Sett till den praxis som etablerats så vill jag inledningsvis hävda att det åtminstone inte går att avvisa frågan helt huruvida en koranbränning ska anses utgöra hets mot folkgrupp. Genom att göra en sammanvägd bedömning av alla rättsfall ovan så kan man rentav säga att en isolerad koranbränning - dvs. inte koranbränning i förening med annat uttalande - kan utgöra hets mot folkgrupp sett till hur folkgruppen - merparten muslimer i detta fall - uppfattat gärningen, vilket ska tillmätas en central betydelse i bedömningen av gärningen. Det är enligt min uppfattning otvivelaktigt att muslimerna i detta sammanhang uppfattat Paludans gärning som oerhört kränkande och uppfattat gärningen som riktad mot muslimer, vilket är - om man ska följa HD:s linje - en stark indikation på att det rör sig om en riktad missaktning mot en folkgrupp. I förhållande till samma rättsfall vill jag även göra ett an-

---

⁴⁰ E.S. v. Austria, no. 38450/12, ECHR 2018-III punkt 57.

tagande att en koranbränning inte är att betraktas som innanför gränsen för saklighet och vederhäftighet, särskilt sett till fallet E.S mot Österrike där uttalanden som består i att insinuera profeten Muhammed som brottslig och en dålig förebild inte kan anses som ett tillförande till den allmänna debatten, vilket korresponderar väl med uppfattningen om saklighet och vederhäftighet.

En avslutande synpunkt för denna gärning är alltså att en koranbränning som sådan - sett till etablerad praxis - har ett starkt stöd för att i vart fall tolkas som en indirekt riktad missaktning gentemot muslimer och därmed att betraktas som hets mot folkgrupp, vilket är en tes som jag inte är ensam om att stå fast vid.⁴¹

---

⁴¹ Se Lambertz (2023) s. 326.

4. Förnekelsegärningar

4.1 Bakgrund

Sverige mottog en formell underrättelse från EU-kommissionen i februari 2021 där bl.a. Sverige mottog kritik för att inte ha implementerat Rasismrambeslutet på ett korrekt sätt.⁴² EU-kommissionen menade i sin underrättelse att den svenska lagstiftningen inte uttryckligen kriminaliserar offentligt urskuldande, förnekande och flagrant förringande av Förintelsen och vissa andra brott. Utöver detta ansåg EU-kommissionen att den svenska lagstiftningen inte ger ett tillräckligt skydd mot hatpropaganda med anspelning på ras, hudfärg, religion, härkomst, etnicitet eller nationalitet som riktas mot enskilda individer av en grupp.⁴³

4.2 En kommitté tillsätts

Efter att Sverige mottog den formella underrättelsen från EU-kommissionen bestämde sig regeringen för att tillsätta en kommitté med uppgift att bl.a. se över den befintliga straffbara gärningen om hets mot folkgrupp enligt 16 kap 8 § BrB.⁴⁴ Inom ramen för detta uppdrag fick kommittén två, huvudsakliga uppgifter att ta ställning till, nämligen:

1. Utredda om det borde införas ett särskilt straffansvar för offentligt urskuldande, förnekande eller flagrant förringande av dels folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser enligt definitionen i Internationella brottmålsdomstolens stadga, dels brott mot freden samt krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten som de definieras i Internationella militärtribunalens stadga, samt,

---

⁴² Se INFR (2020) 2324.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Se Dir. 2021:87 s. 1.

2. Utredda huruvida straffansvaret för hets mot folkgrupp uttryckligen borde omfatta uppmaning till våld, gärningar riktade mot enskilda individer i de skyddade grupperna.⁴⁵

Kommittén ansåg sammanfattningsvis i sitt betänkande att den redan befintliga lydelsen och tolkningen av lagrummet för hets mot folkgrupp redan ger utrymme för dels en direkt som en indirekt missaktning.⁴⁶ Kommittén menade att det som utgångspunkt redan är kriminaliserat att bl.a. offentligt urskulda, förneka eller flagrant förringa ett folkmord - om gärningen är ägnad att uppmana till våld eller hat mot en skyddad folkgrupp - med hänvisning till att det i vart fall kan påstås utgöra indirekt missaktning.⁴⁷ Mot bakgrund av detta tar kommittén således avstamp i att något förtydligande inte är nödvändigt men att det trots detta inte ingår i lagtextens ordalydelse och att det därav måste förtydligas, Kommittén motiverade detta med att ett förtydligande i sig har ett egenvärde och att det kan bidra till en effektivare lagföring.⁴⁸

4.3 Regeringens lagförslag

4.3.1 - Särskilt straffansvar för förnekelse av förintelsen och vissa andra brott

I mars 2024 inkom regeringen med en proposition angående en tydligare bestämmelse om hets mot folkgrupp. Regeringen föreslog i denna proposition att det ska införas ett särskilt straffansvar för förnekelse av Förintelsen och vissa andra brott. Innebörden av ändringen bestod främst i att det uttryckligen ska framgå i lagrummet att det är kriminaliserat att förneka, ur-

---

⁴⁵ Se Dir. 2022:55 s. 1.

⁴⁶ Se avsnitt 2.5.1.3.

⁴⁷ Se SOU 2023:17 s. 192.

⁴⁸ Ibid. s. 194.

säkta eller uppenbart förringa ett brott som utgör eller motsvarar folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser eller aggressionsbrott som är ägnad att uppmana till våld mot, hota eller uttrycka missaktning för den grupp som nämns i bestämmelsen. Det poängteras i förslaget att det enbart ska vara kriminaliserat att förneka sådana händelser som avgjorts av en svensk domstol eller annan internationell domstol.⁴⁹ I förhållande till Regeringens förslag har en del remissinstanser inkommit med dels positiv kritik om att förslaget är ett viktigt förtydligande för att säkra effektiv och rättssäker tillämpning av lagstiftningen, dels negativ kritik bestående av att bestämmelsen riskerar hämma nödvändiga diskussioner och samtal om bl.a. folkmord och aggressionsbrott.⁵⁰

4.4 Utgör förnekelsegärningar hets mot folkgrupp?

I detta fall är det viktigt att inledningsvis belysa EKMR och dess betydelse för den etablerade praxis som finns. Som man kan utläsa ovan så har individer i vårt samhälle skydd för sin yttrandefrihet i dels RF, men också genom EKMR.⁵¹ Med denna utgångspunkt så finns det skäl att se till ED:s praxis i frågan om hur förnekelsegärningar förhåller sig till ens rätt till yttrandefrihet och därigenom illustrera var gränsen går för ett konventionsstridigt uttalande. ED:s praxis i fråga om artikel 17 EKMR har utvecklats främst genom fall som berör förnekelse av förintelsen och det har bildats ett konsekvent tillvägagångssätt där samtliga mål, sedan början av 2000-talet, som handlar om förintelseförnekelse har prövats mot artikel 17 EKMR. ED har framhållit att förintelseförnekelse kan presumeras hetsa till hat eller intolerans och att denna gärning alltid ska anses som en antydning till antisemitism.⁵² I ett illustrativt syfte vill jag lyfta fram ett rättsfall som ger uttryck för det starka skydd som finns etablerat i ED:s praxis beträffande artikel 17 i EKMR.

---

⁴⁹ Se Prop. 2023/24:93 s. 12.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Se avsnitt 2.1 ; avsnitt 2.2.

⁵² Se SOU 2023:17 s. 126.

4.4.1 Garaudy v. France

I detta fall hade de en person (sökande, Roger Garaudy) publicerat en bok som i kortfattad mening bl.a. förnekade syftet bakom förintelsen och ifrågasatte antalet offer som dog i samband med detta och vad deras verkliga dödsorsak var. Sökande hade i sin bok i många fall referat till ”The myth of the Holocaust”⁵³, dvs. myten om Förintelsen (egen översättning). Sammantaget hade sökande förnekat och ifrågasatt förintelsen och ED fann i detta fall att uttalandet inte var förenligt med de grundläggande värderingarna enligt EKMR. Enligt min mening återges de centrala övervägandena bäst genom en citering till beslutet, vilket ger en god sammanfattande förklaring till varför dessa typer av omdömen inte är förenligt med EKMR:

*”the denial or rewriting of this type of historical fact undermines the values on which the fight against racism and anti-Semitism are based and constitutes a serious threat to public order. Such acts are incompatible with democracy and human rights because they infringe the rights of others. Their proponents indisputably have designs that fall into the category of aims prohibited by Article 17 of the Convention.”*⁵⁴

I sammanhanget är det viktigt att notera att vid tillämpandet av artikel 17 EKMR så ges inte en lika långtgående prövning av uttalandet som om prövningen hade grundats på artikel 10 EKMR⁵⁵ utan artikel 17 EKMR tar snarare sikte på om saken överhuvudtaget ska prövas eller inte. Med anledning av detta har en del kritik riktats mot själva prövningen i ED som rör artikel 10 och artikel 17 EKMR och menat att prövning enligt det sistnämnda inte är lika grundlig som den förstnämnda.⁵⁶ För att belysa problematiken mellan

---

⁵³ Garaudy v. France (dec.), no. 65831/01, ECHR 2003.

⁵⁴ Ibid. under rubrik ”The Law” punkt 1.

⁵⁵ Se avsnitt 2.3.

⁵⁶ Se SOU 2023:17 s. 127.

artikel 10 och artikel 17 EKMR i frågan om förintelseförnekelse och dess förhållning till EKMR så vill jag lyfta fram ytterligare ett rättsfall från ED.

4.4.2 Perinçek v. Switzerland

Observera att detta mål gäller förnekelse av folkmordet på Armenier under 1915-talet och således inte handlar om Förintelsen i sig. Sökanden hade vid en konferens i Schweiz uttalat att det armeniska folkmordet var en lögn och att den inte har ägt rum⁵⁷ och ED slog fast att uttalanden som gjordes inte hade till sitt syfte att kränka någon folkgrupp och därav inte försökt underminera EKMR:s idéer och värderingar genom åberopande av artikel 10 EKMR. Med anledning därav avvisade man inte talan på basis av artikel 17 EKMR.⁵⁸ Domstolen konkluderade att man måste se till den samhällliga kontexten i det aktuella landet i förhållande till det brott som förnekats och de personers rättigheter som kränkts genom uttalandet.⁵⁹ ED summerade upp domen genom att framhålla att sökande de facto hade handlat inom sin yttrandefrihet när han fällde de ovannämnda typen av omdömen och således inte fällt ett konventionsstridigt uttalande trots att det handlade om förnekande av ett folkmord.

4.5 Sammanfattande ståndpunkt

Detta ger vid handen att det inte är helt tydligt om förnekelsegärningar har stöd i praxis. Å ena sidan visar ED genom tillämpning av artikel 17 EKMR att förintelseförnekelse presumeras hetsa till hat eller antisemitism, å andra sidan ger ED samtidigt en bild av att man – enligt artikel 10 EKMR – kan förneka ett folkmord och fortfarande handla inom sin yttrandefrihet. Det är i detta sammanhang värt att lyfta fram att den ovannämnda uppfattningen om att förintelseförnekelse presumeras utgöra hat och eller antisemitism även

---

⁵⁷ Perinçek v. Switzerland (CG), no. 27510/08 ECHR 2015-I punkt 13-14.

⁵⁸ Ibid. II punkt 104.

⁵⁹ se SOU 2023:17 s. 127 ; Perinçek v. Switzerland (CG), no. 27510/08 ECHR 2015-III punkt 243-244.

har blivit aktuellt i Sverige i ett fall där en person fälldes för yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp. Gärningspersonen hade i ett massmedium förnekat förintelsen genom uttalandet som kunde uppfattas som hyllande gentemot nazismen, men också eftersom personen publicerat en bild med texten ”förintelsen är en bluff”. Falu tingsrätt dömde personen för hets mot folkgrupp, Svea hovrätt slog fast Tingsrättens dom och anförde vidare att förintelseförnekelse faller utanför artikel 10 EKMR enligt etablerad praxis,⁶⁰ vilket illustrerar att denna presumtionsregel – om hat och antisemitism – även blivit aktuell för svenskt vidkommande. Det är dock viktigt att bära med sig att den hållningen som framfördes ovan⁶¹ enligt min mening inte föranleder en annan slutsats för förnekelsegärningar än den som stadgats i det avsnittet. Att förneka folk mord kan därmed – mot bakgrund av det nyss sagda – även klassas som hets mot folkgrupp, i synnerhet sett till fallet ”Nazitmärkena”⁶² som gav uttryck för en indirekt riktad missaktning, genom att en person bar ett emblem som uttryckte sympati för nazismen. Att nazistmärken utgör uttryck för missaktning torde knappast kräva någon förklaringsamman, men för den goda konklusionens skull ska det nämnas att ett bärande av ett nazistmärke kan utgöra och även uppfattas som ett urskuldande av förintelsen då det är främst denna historiska händelse som förknippas med nazismen.

I förevarande fall, olikt fallet om koranbränningar, har vi dock ingen konkret händelse i modern tid att utgå ifrån som skapat tumult i samhället. Men fiktivt sett så hade förmodligen utfallet blivit densamma om en person vid en offentlig sammankomst exempelvis fällt uttalanden som ”Förintelsen var en bluff” som ett led i att förneka händelsen. Här har man inte att göra med ett uttalande som riktas direkt mot en folkgrupp utan snarare ett uttalande som ifrågasätter eller kritiserar en uppfattning om en viss händelses existens, vilket enligt min uppfattning är en snarlik situation till Paludans ko-

---

⁶⁰ Svea hovrätt dom B 609-23.

⁶¹ Se avsnitt 3.5.

⁶² Se NJA 1996 s 577.

ranbränningar. Den enda skillnaden är att själva koranbränningen som uttalande byts ut mot ett verbalt uttalande om en historisk händelse och mot bakgrund av detta är jag relativt bekväm i hävdandet att koranbränningar och förnekelsegärningar på likvärdiga grunder kan utgöra hets mot folkgrupp.

5. Analys

Att jobba emot antisemitism och annan hutlös hatpropaganda är i alla demokratiska samhällen eftersträvansvärt, men såsom hela lagstiftningsarbetet gått till och den totala frånvaron av eget initiativtagande från svenskt håll så genomförs denna ändring mestadels utifrån premissen att det är ett krav snarare än av genuin vilja att jobba emot hatpropagandan som sådan, vilket indirekt konstateras av kommittén då den i sin utredning förklarar att man inledningsvis vill undvika en fördragsbrottstalan i EU-domstolen.⁶³ Den genuina viljan har snarare visat sig vara att inte vidta någon åtgärd alls, då regeringen ansett att den befintliga lagstiftningen givit det skydd som krävs för skydda folkgrupper av olika slag i samhället.⁶⁴

I sammanhanget vill jag dock framhålla att det kan finnas goda och motive-
rade grunder till varför regeringen inte vidtog några lagstiftningsåtgärder då
problematiken angående koranbränningar uppdagades. Det kan rentav ha
varit så att man ansåg att den befintliga skyddslagstiftningen ger ett tillräck-
ligt skydd för olika folkgrupper och att man inte har haft någon ambition att
ändra på den till fördel för någon specifik folkgrupp eller specifik handling.
Vidare har jag uppfattat att den svenska hållningen alltid varit väldigt gene-
rös i förhållande till yttrandefrihet, något som delvis bekräftas genom ett
uttalande av Sveriges statsminister Ulf Kristersson i en intervju till SVT där
han säger att ”Allt som är lagligt måste man inte uppskatta”.⁶⁵ Detta är i
viss mån ett uttalande som många människor kan ställa sig frågande till,
men den som anser att det är viktigt att så upp för landets etablerade yttran-
defrihet, som en del av det demokratiska samhället vi lever i, kan likväl fin-
na uppskattning i detta uttalande.

---

⁶³ SOU 2023:17 s. 185.

⁶⁴ Interpellation 2022/23:314 'Koranbränningar och svensk yttrandefrihet', Richard Jomshof (SD).

⁶⁵ SVT, 'Kristersson om koranbränningen : "Allt som är lagligt måste man inte uppskatta"
< <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ulf-kristersson-om-natoprocessen> > (besökt
2024-05-19)

Det som emellertid blir att uppfattas som motsägelsefullt är när regeringen bara ett år efter koranbränningarna väljer att tillsätta en kommitté i syfte att utreda förnekelsegärningar. Det nyss sagda kan från ett juridiskt perspektiv ifrågasättas, då den indirekt innebär ett mer utökat skydd för vissa folkgrupper än andra och således ge sken av att man inte följer de målsättningsstadganden som fastslagits.⁶⁶

Regeringen framhåller i propositionen⁶⁷ att genom specificeringen av hets mot folkgrupp till att omfatta folkmord och vissa andra brott visar man sitt avståndstagande mot hatpropaganda som grundar sig i rasism och att samhället har ett ansvar för att kunskap om olika folkmord.⁶⁸ Detta är naturligtvis eftersträvansvärt och förefaller för mig som självklara ambitioner för en stat att ha i ett demokratiskt samhälle. Däremot vill jag ändå lyfta upp problematiken som kan komma att uppstå i det följande som rentav kan komma att bli kontraproduktivt i förhållande till förslaget. Den samhälleliga effekten av en lagstiftningsändring som denna kan nämligen föranleda frågeställningar som utmynnar i: ”Varför får t.ex. judar bättre förutsättningar till juridisk upprättelse när person X urskuldar förintelsen i förakt mot judar, medan t.ex. muslimer inte får liknande förutsättningar för juridisk upprättelse då person Y bränner koranen med förakt mot muslimer?” Vilket är en hypotetisk, men samtidigt legitim, fråga som korresponderar med frågeställning två i denna uppsats.

Svaret på frågan är - tråkigt nog - tämligen enkel. Den svenska hållningen har varit att det befintliga lagrummet och praxisen som finns har gett, och ger, tillräckligt högt skydd för olika typer av folkgrupper, vilket delvis bekräftas genom att se till Regeringens svar på den officiella underrättelsen som inkom 2021⁶⁹ samt genom svaret justitieminister Strömmer gav under

---

⁶⁶ Se avsnitt 2.1.

⁶⁷ Se Prop. 2023/24:93 s.1.

⁶⁸ Ibid s. 1.

⁶⁹ Se SOU 2023:17 s. 54.

interpellationen 2023.⁷⁰ Den slutsats man således kan dra i detta skede är, att regeringen, utifrån dess hållning till underrättelsen från EU-kommissionen, levit i god tro om att skyddslagstiftningen i landet i förhållande till Rasmirambeslutet håller måttet för att ge adekvat skydd åt personer som kan tänkas bli föremål för brottet hets mot folkgrupp. En annan aspekt av frågeställningen är helt enkelt rädsla för en fördragsbrottstalan enligt artikel 258 FEUF. Det kan förefalla sig naivt att avkräva ett principiellt ställningstagande av staten att stå upp mot en instans för alla människors lika rättigheter och skydd i ett demokratiskt samhälle, men det kan rentav vara det Sverige hade behövt i en tid som denna, att helt enkelt stå upp mot EU-kommissionen och göra saken klarlagd för den att en utvidgning åt ena hållet innebär ett eventuellt frändragande från andra hållet, vilket inte kan tolereras enligt Sveriges grundläggande värderingar och målsättningsstadganden.⁷¹

---

⁷⁰ Interpellation 2022/23:314 'Koranbränningar och svensk yttrandefrihet', Richard Jomshof (SD).

⁷¹ Se avsnitt 2.1.

Källförteckning

Tryckta källor

Offentligt tryck

Utredningsbeträkanden

SOU 2023:17

Dir. 2021:87

Dir. 2022:55

Propositioner och regeringsskrivelser

Prop. 1970:87 Kungl. Maj:ts proposition nr 87 år 1970

Prop 1973:90 Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny regeringsform och ny riksdagsordning m.m.

Prop. 1986/87:151 om ändringar i tryckfrihetsförordningen m.m.

Prop. 1981/82:58 om ändring i tryckfrihetsförordningen och brottsbalken (hets mot folkgrupp m.m.)

Prop. 2001/02:59 Hets mot folkgrupp, m.m.

Prop. 2023/24:93 En tydligare bestämmelse om hets mot folkgrupp

Övrigt riksdagstryck

Interpellation 2022/23:314 av Richard Jomshof (SD) Anf. 17 av Justitieminister Gunnar Strömmer

SÖ 1971:41 Internationell konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter New York den 16 december 1966

Rättsfall m.m.

Högsta domstolen

NJA 1996 s 577

NJA 1999 s 702

NJA 1982 s 128

NJA 1978 s 3

NJA 2006 s 467

NJA 2020 s 1083

Övriga svenska domstolar och förvaltningsmyndigheter

Svea hovrätt, B 609-23

Kammarrätten i Stockholm dom 2023-06-12 i mål nr. 2079-23

Förvaltningsrätten i Stockholm dom 2023-04-04 i mål nr. 2741-23

Polismyndigheten, beslut 2023-02-08 i ärende A064.106/2023

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen)

Vejdeland and others v. Sweden, no 1813/07

E.S. v. Austria, no 38450/12

Garaudy v. France, no 65831/01

Perinçek v. Switzerland (GC), no 27510/08

Internationella konventioner

Den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen)

SÖ 1971:41 Internationell konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter New York den 16 december 1966

Övrigt

Rådets rambeslut 2008/913/RIF av den 28 november 2008 om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen

EU-kommissionens överträdelsebeslut den 18 februari 2021, Incomplete and incorrect transposition of the Framework Decision on combating racism and xenophobia by Sweden, INFR(2020) 2324.

SVT 'Koranbränningarna på 60 sekunder' < <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/koranbranningarna-pa-60-sekunder> > (Besökt 2024-05-05)

Säkerhetspolisen, 'Höjning av terrorhotnivån till högt hot' < <https://www.sakerhetspolisen.se/ovriga-sidor/nyheter/nyheter/2023-08-17-hojning-av-terrorhotnivån-till-hogt-hot.html> > (besökt 2024-05-10)

Säkerhetspolisen 'Ett högre och mer komplext terrorhot' < <https://sakerhetspolisen.se/om-sakerhetspolisen/publikationer/sakerhetspo>

[lisens-arsberattelse/sakerhetspolisen-2023-2024/allvarligt-lage/ett-hogre-och-mer-komplex-terrorhot.html](https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ulf-kristersson-om-natoprocessen) > (besökt 2024-05-10)

SVT, 'Kristersson om koranbränningen :''Allt som är lagligt måste man inte uppskatta'' < <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ulf-kristersson-om-natoprocessen> > (besökt 2024-05-19)

Litteratur

Kleineman, Jan m.fl.: '*Juridisk metodlära*' i: Nääv, Maria och Zamboni Mauro (red.) Lund 2018

Sandén, Hans-Olof (2020): '*Hets mot folkgrupp*' (2020, JUNO). 1 uppl.

Trolle Önnerfors, Elsa - Wenander, Henrik '*Att skriva rätt: goda råd för att skriva uppsats i juridik*'. (2022) 2 uppl.

Lambertz, Göran '*Bränna koranen är hets mot folkgrupp.*' SvJT 2023 s 312

Stenlund, Karolina '*En förändrad bestämmelse om hets mot folkgrupp - Unionspolitiska mål och skadeståndsrättsliga implikationer*'. SvJT 2023 s 888

Eka, Anders '*Svensk Juristtidning och statsrätten*'. SvJT 100 år 2016 s 368

Norrman, Johannes '*Att bränna koranen är inte hets mot folkgrupp*'. SvJT 2023 s 693

Ehrenkrona, Carl Henrik, (1994:1219) artikel 17 EKMR, Karnov 2024-05-17

